

Tanuló munkás

Kormányhatározat a munkások továbbképzéséről

Nem nehéz megjósolni, hogy e számmal — 1014/1971. — jelölt kormánydöntéssel az elkövetkező hónapokban, években elég sokszor találkozunk majd. Olvasunk róla az újságokban, szóba kerül értekezleteken, a vállalatokat új intézkedésekre serkenti, és előbb, vagy utóbb minden szakmunkásnak fel kell, hogy tegye önmagának a kérdést: hogyan akarja továbbfejleszteni ismereteit?...

Ez a határozat ugyanis a munkások továbbképzése fejlesztésének általános elveivel foglalkozik. Az élet mai és holnapi követelményei sugallták ezt az elhatározást is. A munkaerő-utánpótlás eddigi forrásai „bedugultak”, a mezőgazdaság ma már inkább „visszacsábít”, semhogy jelentékeny számban munkásokat adna, az asszonyok nagy többsége szintén dolgozik — marad tehát, mint kiapadhatatlan tartalék, a rendelkezésre álló munkaerő „megváltoztatása”.

A technikai-tudományos forradalom általános „haladási sebességét” főleg a munkások határozzák meg. A század szimbóluma: a gyorsaság, nem csupán a születő tudományos eredmények növekvő számaival mérhető, legalább ilyen lényeges feltétele a haladásnak az új műszaki gondolatok, ismeretek elsajátításának, alkalmazásának „sebessége” is. Ahogy ma már nem elégszünk meg azzal, hogy úgy éljünk, olyan igényeink legyenek, mint apáinknak voltak; ugyanez jelentkezik a „tartozik” oldalon is, a „arozik” oldalkövetelésekért többet és mást is kell adni. Az egyszerű megszerzett szakmai tudás ma már nem jogosít fel arra, hogy annak a kamataiból egy életen át gondtalanul megélhessünk. A mérnökök tudását — így mondják mindenütt — 10-15 éven belül fel kell frissíteni, mert elavult; a modern szakmunkásra ugyanez mondható el... A technika tempója, az új módszerek bevezetése, a nagytudású gépek sokasága — mind-mind többet vár a mellette dolgozó embertől is. Ezért tartja lényegesnek az 1014-es határozat, hogy a

munkások tudásukat „bizonyos időszakokonként felfrissítsék, korszerűsítsék, elszámítsák a különböző speciális munkakörök hatékony elvégzéséhez szükséges új ismereteket, megszerezzék, illetve bővítsék a társadalmi, gazdasági kérdésekben való jártasságukhoz szükséges politikai és általános alapképzetet”.

Gazdag program; de mondhatnánk így is: kényesítő program, mert csak a munkások tudására, ismeretere lehet alapozni a holnap technikáját, elképzeléseit. Mindez természetesen nem csupán a szakmunkásoktól követel többet, hanem a vállalatok vezetőitől is. A határozat ugyanis félreérthetetlenül kimondja, hogy „a továbbképzés megszervezéséről, a feltételek biztosításáról elsősorban a vállalatoknak kell gondoskodniuk”.

Érdeke is a vállalatoknak, hogy erről gondoskodjék. Hiszen nem csupán gazdaságilag kell megalapozni egy-egy új beruházást, nem csupán a deviza után kell rohagnia, hogy a modern géphez hozzájussanak, nem csupán jó erős betonlap kell az új berendezéshez, legalább ennyire fontos az ott tevékenykedő emberekkel is megismertetni az újat, felkészíteni őket méltó „fogadására”.

Érdekes azt is felvetni — bár az 1014-essel még csak most ismerkedünk —, hogy a szakmai továbbképzést jó lenne „beépíteni” oktatási rendszerünkbe mert ennek a szervezeti formái is meghatározhatják a gyakorlati eredményeket! Azzal a legtermészetesebb tudattal lépjenek ki a tanintézet, az iskola kapuin a fiatalok, hogy oda a legfrissebb ismeretek elsajátítása végett újból és újból visszatérnek.

Ha valaki ma az átlagosnál jobban akar élni, akkor az átlagosnál nagyobb szakmai ismerettel, jobban is kell dolgoznia. Ezt szolgálja a maga módján az 1014-es határozat, amely sürget is, hiszen — mint kimondja: „úgy kell intézkedni, hogy az új alapokra fektetett továbbképzés az 1972. év folyamán megkezdődhessen”.

Bán János

Kőkori „lőállás”

Ha Európa térképén jeleket akarunk rajzolni azokra a helyekre, ahol jégkori, vagy későbbi barlangfestményeket és barlangrajzokat találtak, akkor kevés dolgunk akad.

Most a Fekete-tenger bulgáriai partján a régészek különös barlangra akadtak. A Kavarnában levő Csajka Kaszinó strandjának újjáépítésénél a munkások csaknem 6 méter hosszú és 2 méteres falmagasságú barlangra bukkantak, amelynek kivájt és részben beomlott bejárata hatalmas földalatti helyiségre vezetett. Több jel arra mutatott, hogy ezt valamikor magtárnak használták. A helyszíntre kihelyezett régészek megállapították, hogy a barlang sziklafalait a kőkori korszakból és a bronzkorból származó rajzok és vésetek díszítik. A barlang földjén nyílhegyeket és nyílhegyektől származó lyukakat találtak, a lyukakban benne voltak a belőtt kőszilánk-nyílhegyek. Ebből a tudósok arra következtettek, hogy a kőkori emberek „lőhelynek” állították a barlangot, amelynek birtoklásáért, a nyílhegyek tanúsága szerint, alighanem kemény háborút folytattak.

Szöveg nélkül

Kevés kollégium, sok alhérllet

Láttele a szegedi diákszallásokról

Tanulmányértékű jelentést tett le a Csongrád megyei és Szeged városi Népi Ellenőrző Bizottság minapi ülésének asztalára — mint már jelentettük — az a munkaközösség, amely Szeged egyetemistáinak, főiskolásainak kollégiumi és alhérlleti viszonyait tanulmányozta. Tizenkét népi ellenőr és 80 nagydíák megszámlálhatóan munkaórájának eredményét a dr. Zentai Károly főiskolai docens, a megyei NEB — szociális-kulturális társadalmi szakosztályának helyettes vezetője által irányított munkabizottság összegezte, s adott számot mindarról, ami a Szegeden tanuló egyetemisták, főiskolások lakáskörülményeit meghatározza, illetve befolyásolja.

Kutatni, felfelmérni való bőven akad, hiszen Szeged négy felsőoktatási intézménye — a József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem, a Szegedi Tanárképző Főiskola és a Szegedi Élelmiszeripari Főiskola — több mint 5 ezer nappali tagozatos diákja közül 1500-1800-an rekednek a kollégiumok nehezen nyíló kapuin, s a bentlakókat is többnyire zsúfolt szobák, aprócska tanuló várják.

A JATE Kibernetikai Laboratóriuma által összegyűjtött tanulmány előbb a szerencsésebb kollégisták életkörülményeit elemzi. A felmérésnek ebből, az adatokból gazdag részből az derül ki, hogy a SZOTE 4 kollégiuma közül bizony csak az 1968-ban épült Jan-

csó-kollégium érdemi kiigazán a „jó” minősítést. Az 1962-ben átadott Semmelweis-kollégium már több vonatkozásban kifogásolható — nincs például megfelelő klub- és sportszobája —; az Apáthy- és a Hugonmay-kollégium pedig egyaránt messze elmarad a követelményektől.

Ami a József Attila Tudományegyetem diákszallásait illeti, ezek közül ugyancsak egyetlen egy az, amely megfelel a nem túl magas mércének. Nevezetesen az újszegedi Móra-kollégium, amelyben viszonylag optimális körülmények fogadják a lakókat. A JATE többi kollégiuma talán még barátságosabb otthon, mint a SZOTE joggal elmarasztalt „hallgató-fogadói”: mind a Bolyai-, mind a József Attila-, mind pedig az Irinyi-kollégium eredetileg más célok szolgálatára épült, és semmiképp sem felel meg a mai követelményeknek.

A tanárképző főiskola — miként említett intézmény-társai — szintén nem dicsekedhet. Szűkössé, barátságosnak is azoknak a szobáknak a többsége, ahol diákeveik alatt meghúzódhatnak a főiskolások. Mint az összegzés tudatja: a Petőfi-leánykollégium — noha viszonylag újnak mondható — a tervezés miatt sem étekezdevel, sem főzőkonyhával nem rendelkezik. A Hámán Kató utcai kollégium zsúfolt szobáit pedig cserép-kályhával fűtik, s állandó gondot jelent itt a majd mindig rossz vízcsapok, mosdók javítása.

Szeged legfiatalabb — alig

egyesztendő — felsőoktatási intézménye, az élelmiszeripari főiskola két — mondanunk sem kell — korszerűtlen kollégiumban tudja elhelyezni diákjait. A Marx téri közös szállás — valóban közös szállás, hiszen itt a két szobát 20-20 hallgató lakja, a másik diáktöbbség pedig az Osztróvskij utcában kapott helyet, ahol lakásokat vettek igénybe a leányhallgatók elhelyezésére.

Am a kollégiumok lakói — dacára a kényelmes pihenést, a zavartalan tanulást gátló sok-sok akadlynak — még mindig sokkal szerencsésebb helyzetben vannak, mint azok a diáktársak, akik a helyszűke miatt alhérlletbe kényszerülnek.

Szeged egyetemi és főiskolai hallgatóinak jelenleg mintegy 40-45 százaléka alhérllet; azaz: kénytelen váltalni mindazt, ami ezzel a jól megfizetett és éveken át tartó vendégszolgálat jár...

A népi ellenőrök adataiból kiderül, hogy az alhérlletű dijak aló határa ugyan 200 forintban állapítható meg, a gyakorlat szerint azonban a hallgatók zömétől 300 forintnál többet — gyakran jóval többet — kér a házinéni vagy házi-bács. E háromszáznál is több forintért viszont — a megvizsgált esetek majd 80 százalékában — nem jár különbejáratú szoba, és minden harmadik alhérlletű kénytelen „házon kívül” keresni a meleg vizet is eregető zuhanyt. (Egyébként az alhérlletű szobák fűtési viszonyai sem valami vigasztalóak: a „bérlemények” 54,2 százalékában saját tüzelőjével tömködi a kályhát a kollégiumból kiszorított nagydíák!)

Tervek és kezdeményezések természetesen születtek már az alhérlletzők felkarolására. Így többek között az Alhérlletű Iroda 1969-ben társadalmi alapon létrehívott intézménye is, amelynek önkéntes aktívái azóta szakadatlanul — főképpen pedig a félévek kezdetekor — próbálkoznak a jónak ítélt lakások „kiközvetítésével”. A magas árak mérsekletét persze nem tudják vállalni. Mint a Népi Ellenőrzési Bizottság igazgalmos vitájának egyik résztvevője mondta: a szobák bérét a kereslet-kínálat aránya szabályozza — intézményes szabás egyelőre lehetetlen.

Mivel lehetne tehát segíteni Szeged — s persze nemcsak Szeged — egyetemistáinak, főiskolásainak?

A NEB vitáján, mondhatni, tételesen megfogalmazódott a nehéz kérdés felelő, sok érv támogatta válasza. Elsősorban és mindenképp — a szó tervezési és kivitelezési értelmében is — kollégiumokat kell építeni, amelyek a közelmúltban épült diákszallásoknál kényelmesebb, barátságosabb otthonai lesznek a jövőben szakembereknek. Azoknak a diplomájukért most tanuló egyetemistáknak, főiskolásoknak, akiknek évről évre való ismeretszerzése egyúttal az ország szellemi tőkájének erős gyarapodását is jelenti.

Ami pedig a még sokáig mindenható megváltásra való alhérlletű szobákat illeti: ezek lakói is segíteni kell valamiképpen. Annál is inkább, mert bizony sokan vannak olyanok, akiket tényleg csak a véletlen kényszerűsége itél kintlakásra, s vele együtt a számosabb forintoktól való rendszeres megváltásra.

„Szeged felsőoktatási intézményeinek kollégiumi ellátottsága igen rossz” — írja a tanulmányértékű jelentés. Igen rossz, igen rossz... Az viszont igen jó, hogy végre sok és pontos adat birtokában tudnak majd érvelni a segíteniakarók!

Ákác László

A harmadik lehetőség

Nagyon sajnálom, hogy nem vehettem részt a közösi filmnapokon. Nem annyira a filmek miatt, hiszen a szemle filmjeit, Bacso Kötörést, Kovács Stafétáját, Gábor Horizontját és Sándor Pál Sárkát, drágám című alkotását már láttam. A vita miatt sajnálom, hogy nem lehettem jelen. Ezen a vitán ugyanis — mint a meghívottaknak előre elküldött tanulmányokból kiderült — nemcsak egyszerűen a filmekről volt szó; nemcsak esztétikáról, hanem nagyon is valóságos, aktuális társadalmi kérdésekről. A bevezető referátum címében — Az ifjúság helye a társadalomban, a beilleszkedés problémái — a film szó például elő sem fordul.

Természetesen fiatalok problémáját a közösi vita nem a négy új magyar filmről függetlenül, hanem abból a szemlelő kiindulva tárgyalta, amely mind a négy filmben rokon. A vita egyik érteke, hogy ezt az azonos felfogást és magatartást a filmekben felfedezte és kimutatta. A szemle filmjei — talán fölösleges is erre emlékeztetnünk — mind a fiatalok életének egyik fordulattal jelentőségi szakaszáról szólnak, a helykeresésről, a társadalomba való beilleszkedésről. A Kötörés egy munkásfiú, a Staféta pedagógusnak készülő egyetemisták, a Horizont egy kamaszfiú életét bemutatva beszélt arról: a Sárkát, drágám lazabban kapcsolódik a problémakörhöz.

Ezek a filmek mind szuverén alkotások, a cselekményalakítás, a bennük megjelenő világ, az életanyag, a figurák mozgása és karaktere szempontjából nem hasonlítanak egymásra. Mind a négy filmben végighúzódik azonban egy közös gondolati anyag, pontosabban inkább szemlélet. Ez a szemlélet éppen arra vonatkozik, hogy a fiatalok miképpen illeszkednek be vagy — ami ezzel tulajdonképpen egyet jelent — miképpen kell beilleszkedniük a társadalomba.

Mi ez a közös anyag? A fiatalok beilleszkedését mind a négy film csak a karrier és a „kiszorulás” végleteiben képzelel el. Azt mondják ezek a filmek, hogy a fiatalok számára nincs más lehetőség, mint vagy a karrier, tehát a kiemelkedés valamilyen foka és módja, vagy a „kiszorulás”. Másrészt azt is mondják, hogy maguk a fiatalok sem képesek életüket másképpen elképzelni. A Staféta hőse önként húzódik száműzetésbe, a Kötörés munkásfiúja nem önként, a Horizontban egy helyét kereső, bizonytalan kamasz valamiféle „karrierrel” álmódzik.

Igaz lenne ez? Már természetesen nem, az, hogy az említett négy film erről és így beszél, ez vitathatatlan. Hanem az,

hogy a fiatalok csakugyan így képzelik az életet? Ebben a dologban szubjektív benyomásainkra vagyunk utalva, nem készülték felmérések, statisztikai elemzések, vagy ha készülték is, nagyon szűk kört érintettek. Bizonyos azonban, hogy a „karrier” problémája, vagyis az a kérdés, lehet-e, s miképpen a mi társadalmunk körülményei között kiemelkedni, a „szürke közepszerűség” fölé magasodni, valóban izgatja a fiatalokat. S úgy izgatja, sokan a maguk számára csak ezt a kiemelkedést tudják elképzelni és elfogadni, s ha ez nem megy, jöjjön a periféria, jöjjön a hippi-grupp, a szabadságnak vélt felelőtlenség.

A filmek tehát ily módon valamiképpen a valóságot fejezik ki. Nem is ez az igazi kérdés, hanem az, hogy ennek a törekvésnek mennyi a társadalmi realitása? Apóljuk-e, erősítsük-e fiataljainkban ezt az érzést? Ha valóban csak két lehetőség, a karrier és a kiszorulás útja állna fiataljaink előtt, ha tényleg csak e két lehetőség közül lehetne választani, habozás nélkül igennel felelünk.

Van azonban egy harmadik lehetőség is, s a közösi filmvita erre hívta fel nemcsak a filmművészek, hanem a fiatalok figyelmét is. Ez a harmadik lehetőség — ahogyan a közösi tanácskozás vitaindítója megfogalmazta — a nagy tömegek életmódja. Ha józanul vizsgáljuk a társadalmi realitásokat, nyilvánvaló, hogy az ifjúság tömegei számára a nincs más út, mint ezt vállalva illeszkedni be a társadalomba. Azoknak a helyeknek a száma, amelyek a fiatalok számára a „karrier” jelentenek, mint köztudott, nem bővíthetők korlátlanul. De a kiszorulás ezekről a helyekről nem szabad, hogy a perifériát jelentse a fiataloknak. Sem a filmekben, sem a valóságban.

Erős a gyanúm, hogy ezzel kapcsolatban nagyon sok téves, torz nézet él fiataljainkban. Ezt az életmódot sokan szűknek, bezárnak érzik, valami olyasminnek, ami korlátokat szab számukra, ami gátak közé szorítja egyéniségüket, tehetségüket. Pedig ez nem így van. A nagy tömegek életformája nemcsak harmóniát, hanem alkotómunkát is jelenthet, annak legáltal, aki keresi. De aki nem keresi? Aki a karrierben nem a munka nagyobb lehetőségét, hanem a több pénzt és a könnyebbnek hitt életet látja? Azzal nincs, ne legyen beszélőnk! Természetesen nekik sem fordíthatunk hátat, nekik is meg kell érteni, miről van szó.

Ez persze nem könnyű. De hát ezt is vállalni kell mindekinél, aki többre és jobbra törekszik. Vállalniok kell a filmeknek és a filmrendezőknél is.

Ökrös László

A műszaki hónap eseményei

Az alábbiakban közöljük a XI. Műszaki Hónap második hetének május 10-15-ig tartó szegedi rendezvény-programját.

Május 10.: Dr. Papp Péter: A műszaki fejlesztés főbb elvei (Pannónia Szórakoztató V.); Egressy Imre: Könnyszerűsítés építésmód alkalmazási lehetőségei (MTESZ); Hanyi Péter: Távválasztás, alközpont csatlakozás a 7 Dpbx központokhoz, az országos távválasztás felépítése (Szeged-Rókus TBFF).

Május 11. 10 óra: Plenáris előadás, dr. Szilvási Zoltán, az OTH osztályvezetője: Az iparjogvédelem aktuális kérdései. (SZMT Székház, Szeged, Eszperanto u. 3.); Dr. Szabó István, Koltai István: Beszámoló külföldi piacutató utakról. (Kenderfonó és Szövőipari V.); Bakó László: Poliolefin termékek felhasználhatósága. (Szegedi Kenderfonógyár); Marusin Imréné: Gázüzemelésre való áttérés műszaki problémái. (Szegedi Jutáruvgyár).

Május 12.: Varga Tibor: A MINSZK 22-es elektronikus számítógép bemutatása. (JATE Kibernetikai Laboratórium); Dékány János: Műszaki ellátás a DEFAG-nál (DEFAG); Linder József: A vasút szerepe a közlekedési munkamegosztásban (Felsőfokú Vasútforgalmi Technikum); Dr. Kékes Tibor: Bér- és jövedelemgázdálkodás. (Tolbuhin sgt. 10.); Szabó Sándor:

Az újítási mozgalom 1970. évi eredményeinek kiértékelése és az 1971. évi újítási feladatainak meghatározása (Szegedi Ruhagyár); Dr. Andó Mihály: A tiszai vízrendszer 1970. évi árvízvédelmi feladatainak meghatározása (Szegedi Ruhagyár); Dr. Vágás István: Egyes árvízvédelmi döntéseink játékelméleti megalapozása. (MTESZ).

Május 13.: Török Zoltán: Magyarországon épített koaxiális kábelek és kábelrendszerek (MTESZ).

Május 14.: Csomor János: Faipari felületkezelő anyagok gyártása és ismertetése (Tisza Bútoripari V.).

Közlekedési filmnap (MÁV Igazgatóság).

Új kecskefaj

D. Cerem-Szonom mongol biológusnak, az Akadémia mezőgazdasági kutatóintézet igazgatójának, több mint tízévi munkával sikerült — keresztezés útján — új kecskefajt kitenyésztenie. A keresztezett helyi és a Don vidéki fajták elszármazottai igen jól alkalmazkodnak a mongóliai időjáráshoz. A Bulgának elnevezett új kecskefajta elősúlyja majdnem 20 százalékkal nagyobb a Mongóliában eddig tenyészített fajtáknál. Egyegy állat 35 százalékkal több tejet ad és 500 gramm szőrt nyírhatnak le róla.